Izhaja vsak dan razen sodeli in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR X. | Entered as second-class matter January 26, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO, ILL., TOREK 22. MAJA (MAY) 1917 | ŠTEV.—NUMBER 120.

100,000 jih pojde v Francijo v letu 1917.

MILIČARSKE ČETE GREDO ZGODAJ V JESENI.

Washington, D. C. — Približno 100,000 Američanov bo v Franciji, preden mine leto 1917, če vlada zvrši svoje načrte.

Divizija regularnih vojakov pod zapovedništvom generala Pershinga bo v akciji, preden odidejo nadaljne čete v Francijo. Problem transportacije bo rešen z odhodom prvih čet na ta način, da postane dotok čet trajen koncem poletja.

Mogoče sledi Pershingovi diviziji zopet druga divizija. Seveda je to odvisno od poročila o vežbanju čet na Francoskem.

Vlada se bavi z načrtom, da odpošlje milico v Evropo zgodaj v septembru. General Mann, predstojnik miličarskega biroja, je sporočil generalnemu štabu, da miličarji potrebujejo od enega meseca do šestih tednov vežbanja, preden odidejo onkraj oceana.

Od 125.000 miličarjev, ki so šli skozi vse vaje, bo v jeseni pripravljenih 50,000 do 75,000 mož ,za odhod.

Dvamesečno vežbanje za fronto jih spremeni v vojake najboljše vrste. Seveda bodo enote, sestavljene iz moštva potrjenega po novem zakonu, potrebovale več časa za vežbanje, vendar pa sodijo, da bodo pripravljene do januarja.

Vlada se zdaj bavi z imenovanjem lokalnih komisij, ki bodo imele izbirati može in fante, ki jih ne bodo potrebovali v armadi.

Z delom za zgradbo vežbališčnih taborišč je pričela komisija, ki je je imenoval vojni tajnik. Vežbališča bodo opremljena n. pr. z igrišči za žogo in drugimi napravami, ki služijo vojakom v prostem času za zabavo. Ustanovljeni bodo pevski zbori, ravnotako bodo skrbeli, da bodo vojaki imeli priliko obiskavati dramatične predstave. Razne dramatične družbe pojdejo od taborišča do taborišča, ki bodo vprizarjale dramatične prestave.

ŽENIJSKI ZBOR SE BO VEŽBAL V FRANCIJI.

Washington, D. C. — Železnice na Francoskem bodo reorganizirali, rekonstruirali, popravili in obratovali ameriški ženijci, katerih odide 10,000 na Francosko.

Ameriški železničarji bodo organizirani kot zvezni ženijski zbor in bodo tvorili del ameriške armade. V Francijo odide zbor takoj, ko bo opremljen z vsem potrebnim.

To izjavo je podal Fairfax Harrison, predsednik Southern železnice in predsednik železniškega sveta za obrambo.

Ženijske čete, ki odidejo v Francijo, bodo sestavljene iz devetih polkov. Pet polkov porabijo za gradnjo, popravljanje in rekonštrukcijo železnic. Pri teh polkih bodo železniški inžinirji, prožni delavci in preddelavci in razni rokodelci, ki so pri gradnji železnic potrebni.

V Chicagu je ženijski polk nastanjen na municipijalnem pomolu. Sedanja poslopja porabijo za začasno vojašnico.

STAVKA V TOVARNI ZA KOSITRASTO POSODO.

Martins Ferry, O. — Letos so vse tovarne, ki izdelujejo kositrasto posodo za konzerviranje živeža, predložene z naročili, kljub temu niso podjetniki prav nič hitri s povišanjem plače.

V tovarni za posodo iz kositra je 36 delavcev, ki izdelujejo odpitke, zahtevalo povišanje mezde. Ravnateljstvo je seveda zahtevo odklonilo in teh 36 delavcev je prenehalo delati. Delo v tovarni je tako razdeljeno, če počiva delo v enem departmentu, mora počivati tudi v drugih. Posledica te podjetniške trmoglavosti je bila, da sedaj počiva 1,500 delavcev, dasiravno je družba preobložena z naročili.

Anderson vidi revolto vsled draginje.

PRIPOROČA VLADNO AKCIJO PROTI DRAGINJI.

Washington, D. C. — George W. Anderson, zvezni državni pravdnik v Bostonu, je povedal pred poljedelskim zborničnim odsekom, da pride socijalna revolta, ako kongres ali vlada nekaj ne ukrene proti draginji in naraščojočim cenam za živila. Anderson je dodan glavnemu pravdniku Gregoryju kot poseben namestnik za preiskavanje draginje.

Anderson je rekel s povdarkom: "Nekaj se mora izvršiti. Nihče ne more tajiti, da grozi političen in socijalen ostanek. Jaz vidim nfegova znamenja. Vsakdo, ki posluša, ve to. Prišel bo pojav v Ameriki, ki bo v nesoglasju z zakonom in redom, če se ne zgodi nekaj, kar ga prepreči."

Anderson je priporočal, da s pomočjo zakonodaje določijo maksimalno ceno. Po njegovem mnenju ne smejo prodajati živil nad to ceno. Priporočil je, da se vladi podeli moč, da lahko zruši kapitalistične zveze, ki spravljajo živila pod svojo oblast. Farmar naj dobi minimalno ceno za njegov produkt, kar je med minimalno in maksimalno ceno, naj pa gre trgovcem kot dobiček. Vsakdo, ki prodaja nad določenimi cenami, naj bo strogo kaznovan.

Anderson je povedal, da je njemu in njegovim pomočnikom nemogoče dognati, kako velike so živilske zaloge v New Yorku, Chicagu, Bostonu, Duluthu in v drugih mestih, dokler ne pritirajo prič pred veliko poroto. Obotavljanje daje trgovcem in špekulantom čas, da uničijo dokaze. Priporočil je, da kongres sprejme postavo, ki daje poljedelskemu departmentu moč, da lahko dožene, kako velike so zaloge v skladiščih. Izpovedal je, da mu ni mogoče storiti mnogo, ker mu postave ne dajejo tiste moči, ki je potrebna, da preiskave končajo z velikim uspehom.

Lever, predsednik poljedelskega odseka, je pojasnil, da je tak odstavek v predlogi, ki daje vladi vrhovno nadzorstvo nad produkcijo, transportacijo in razdelitvijo živil.

Lever je rekel: "Če so velike zaloge krompirja, jaje in čebule v skladiščih z namenom, da ne pridejo na trg, tedaj bo glavni državni pravdnik imel pravico, da zapleni take zaloge.

James K. Kellogg, profesor na Leland Stanford univerzi, je rekel, da pride političen in socialen vstanek, če kongres ne stori takoj nekaj, da ohrani živila.

Oderuhi in špekulantje so kljub temu aktivni in se trudijo, da bi bila poražena zakonska predloga, ki daje vladi moč, da nadzoruje produkcijo, transportacijo in razdelitev živil. Gospodje oderuhi so podobni francoskim oderuhom pred veliko francosko revolucijo, ki so kaj radi dejali: "Kaj nas briga, če pride za nami vesoljni potop." Ali vesoljni potop ni čakal. Prihrumel je preje, kot so se ga nadejali oderuhi in jih je pogoltnil.

ZASTRUPLJENJE VOJAKOV ŠE NI RAZVOZLJANO.

Pittsburgh, Pa. — Miličarji, ki so zboleli po večerji, ki so jo dobili iz Millerjeve restavracije, okrevajo in so vsi zunaj nevarnosti izvzemši lajtnanta William F. Corcorana, ki je po večerji umrl. Millerjeva restavracija je vojaško zastražena, afera pa še ni rešena.

STAVKA PEKOVSKIH POMOČNIKOV.

Denver, Colo. — Pekovski delavci so zaštrajkali pri treh kompanijah, ki imajo največje pekarne v mestu in ki zalagajo večino mestnih prebivalcev s kruhom.

Kompanije niso hotele priznati zahtev, ki jih je predložila pekovska organizacija.

Oderuške manipulacije v pravi svetlobi.

LJUDJE SO LAČNI, FARMARJI PA OKRADENI.

New York, N. Y. — Na tisoče otrok v New Yorku je šlo v zadnjem tednu lačnih in s praznim želodcem v šolo, 800,000 funtov pomladanske zelenjave je pa gnilo na pomolih ob reki Hudson.

Mestni zdravstveni svet je določil, da se ta ogromna množina cvetljač, zelja, čebule, salate, redkvic uniči, ki je došla iz južnih farm, ker so jo trgovci "komisijonarji" držali proč od trga, dokler se ni spridila, da so lahko obdržali visoke cene na trgu.

Tržni komisar John Dillon je rekel ob tej priliki: "Žrtve takega tržnega sistema niso le ljudje v New Yorku, ampak tudi farmarji na jugu, ki so poslali zelenjavo na trg in so izgubili mnogo tisoč dolarjev, ki so jih izdali za voznino na železnici; njih delo in denar, ki so ga izdali za produkcijo zelenjave, sta pa izgubljena.

Trgovski 'komisijonarji' vidijo stvar v tej luči: "Mi lahko zaslužimo toliko denarja, če prodamo košaro zelenjave za en dolar, kot če prodamo dve košari za isto ceno. Zakaj bi potem ne pustili zelenjave zgniti, da obdržimo stalno tržno ceno?"

Dillon je na to pojasnil, da trgovski "komisijonarji" ne izgube centa, ker je zdravstvena oblast zasegla in uničila zelenjavo. Brzojavili bodo farmarjem: "Trg preobložen s produkti, nihče ne vpraša po njih; vaša pošiljatev gnije na pomolih, v skladiščih, ker ni kupcev. Zdravstvene oblasti so zasegle vso pošiljatev."

Dillon je na to dejal, da je prišlo zadnji petek 300 železniških voz v New York. In vendar niso vzeli iz njih funta pridelka, da ga postavijo na trg.

V minolih dveh tednih niso šle cene za krompir in zelenjavo doli, ampak so šle še kviško. Iz zanesljivega vira pa prihaja glas, da pojde na tisoče bušljev krompirja za krmo živalim.

Neki špekulant v New Orleansu je pokupil 500 ton riža po centu funt, prodaja ga pa osem centov funt.

Predsednik trgovske zbornice v državi Georgia, naznanja, da špekulantje in oderuhi groze farmarjem, če prično pridelovati živež, da ne kupijo od njih bombaža.

Te grožnje prisilijo farmarje, da kupijo živež v severnih državah po visokih cenah, mesto da ga sami pridelajo.

Manipulacije oderuhov in špekulantov so odkrite in zdaj je treba, da govori kongres in s postavami razoroži špekulante in oderuhe. Oderuhom je mogoče priti do živega, če pridejo produkcija, transportacija in razdelitev živeža pod vladno kontrolo.

PREMOGOVNIŠKI BARONI SO PROTI MESTNEMU RUDNIKU.

Cleveland, O. — Mestna uprava želi kupiti premogovnik, iz katerega bi dobivala premog za mestno elektrarno in druge mestne naprave. Premogovniški operatorji hočejo preprečiti nakup rudnika in so naznanili županu, da naj mesto poda natančen proračun, koliko premoga vporabi za svoje naprave skozi vse leto, da potem napravijo skupno ponudbo za dobavo premoga.

Davis, komisar za razsvetljavo, je mestu priporočil kljub tej ponudbi, naj kupi svoj rudnik. Dejal je, da mesto zdaj plačuje $5.50 za tono premoga, nova ponudba se pa glasi po $5.75 tona. Če mesto lastuje svoj rudnik, bo rešilo oskrbovanje mesta s premogom na najenostavnejši način.

VREME.

Danes deževni nalivi in gorkejše; vzhodni vetrovi se spremene v južne.

Solnčni vzhod ob 4:23 a. m.; solnčni zahod ob 7:10 p. m.

Mogoče ustanove biro za uravnavo mezde.

TOZADEVNA PREDLOGA PREDLOŽENA KONGRESU.

Washington, D. C. — Delavski department je predložil kongresu predlogo, ki daje zvezni komisiji za industrijalne razmere pravico, da določi za delavce ure in plačo, ki so zaposljeni pri meddržavni transportaciji.

Namen predloga je odpraviti stavke in izprtja.

Komisija bo sestavljena iz devetih članov, ki jih imenuje predsednik v sporazumu s senatom, in ima moč, da določi stalne pravice za tri leta.

Komisija ne bo skušala vzeti delavcem pravice, da posamezno ali skupno zapuste delo, ravnotako ne bo prepovedala delodajalcem, da odpuste enega delavca ali pa več hkratu.

V splošnem sodijo, če bo ustanovljena taka komisija, da izostanejo stavke in izprtja ,ker se bo komisija potrudila, da izravna spor mirnim potom.

Če predloga postane zakon, tedaj prične komisija z delom že s prvim julijem. Določbe v zakonu so podobne odstavkom v predlogi, ki jo je predsednik predložil v februarju, senat je pa ni hotel sprejeti.

Trije člani v komisiji bodo zastopali delavce, trije podjetnike in trije pa javnost. Komisija bo imela pravico zaslišati priče.

Če ena ali druga stranka v teku treh let postane nezadovoljna s poravnavo ali rasodbo, tedaj ima pravico, da apelira na komisijo in zahteva ponovno preiskavo, da se stvar rezmeram primerno uredi.

Uravnave se bodo vršile na podlagi osemurnega ali še krajšega delavnika.

Delodajalci ne bodo smeli v dobi treh let povišati mezde, če tako ne razsodi komisija pri novi obravnavi, ki jo je zahtevala ena ali druga stranka.

Komisija ima vstvariti sanje dobrih ljudi, ki verjamejo, da lahko vlada harmonija med delom in kapitalom in ki ne vidijo razrednih nasprotstev.

Ti dobrijani se bodo prepričali, da bodo kapitalisti prvi zaklicali, da je treba odpraviti komisijo, ko proglasi prvo ugodno razsodbo za transportne delavce, ki ni kapitalistom po volji.

ZADOLŽNICE ZA VOJNO POSOJILO.

Washington, D. C. — Združene države so izdale zadolžnice za vojno posojilo, ki je poznano pod imenom "Liberty Loan."

Vloge za zadolžnice se dobe pri zakladniškem departmentu, zvezni rezervni banki, državnih in narodnih bankah, na pošti in pri ekspresni družbi.

Prve zadolžnice bodo izdane za $2,000,000.000 in bodo nosile datum z dne 15. junija 1917.

Zadolžnice bodo izdane po $50, $100, $500 in $1,00.

Zadolžnice nosijo po 3½ od sto obresti, ki bodo izplačane vsakega pol leta in sicer dne 15. decembra in 15. junija vsakega leta.

Te zadolžnice imajo prednost, če kasneje Združene države izdajo zadolžnice, ki bodo nosile višje obresti, da jih lastnik lahko izmenja za take zadolžnice.

Denar v zadolžnicah **je popolnoma varno naložen,** ker zanje jamči ljudstvo v Združenih državah z njegovo davčno močjo. Mnoge banke dajejo le po tri od sto obresti od hranilnih vlog, mejtem ko zadolžnice nosijo po **tri in pol od sto.**

STAVKA CESTNOŽELEZNIŠKIH USLUŽBENCEV.

Anderson, Ind. — Cestnoželezniški uslužbenci, ki so zastavkali pri Union Traction kompaniji, so podali izjavo, da so vsi motorniki in sprevodniki zastavkali v Andersonu, Marionu, Logansportu in Peru.

Rusija zaupa novemu vojnemu ministru.

VOJAŠTVO GA NESTRPNO PRIČAKUJE NA FRONTI.

Petrograd, 21. maja. — "Soldatskajamski", oficijelno glasilo armade piše, da ruska armada pozdravlja novega vojnega ministra Kerenskija in nestrpno pričakuje njegovega prihoda na fronti. Obenem list apeluje na čete, da se bore s starim navdušenjem in zavrnejo vsako misel na separaten mir.

Voditelji delavsko-vojaškega sveta svetujejo novi vladi, da se napram armadi konkretno izreče o vojnih ciljih Rusije, nakar bodo vojaki znali, zakaj se bore. Velika večina vojaštva je kakor v temi, ker ne ve, čemu se nadaljuje vojna.

Vojaški delegatje, ki zastopajo več kot milijon oboroženih Ukrajincev, so na svojem kongresu v Kijevu zahtevali od vlade, da brez odloga okliče avtonomijo za Ukrajino. Proklamacija bi bila prvi korak do sestave posebnega ministrstva za ukrajinske razmere.

Prvi minister Lvov je izjavil včeraj, da navidezno premirje na rusko-nemški fronti mora in bo prenehalo takoj. Rusija ne bo nikdar dopustila, da bi pokrajine, ki so prišle v roke sovražnika vsled kriminalne zanikrnosti starega režima, ostale pod peto Nemčije.

Novi minister za zunanje zadeve Tereštenko je odobril Lvovovo izjavo in pripomnil, da kooperacija Združenih držav v vojni zoper centralne države okrepčava boj za demokracijo.

ŠPANSKA IN ŠVEDSKA PROTI NEMČIJI.

Amsterdam, 21. maja. — Iz Stockholma poročajo, da je švedska vlada adresirala ostro noto na nemško vlado zaradi torpediranja treh parnikov Viken, Aspen in Vaterland, ki so pluli z žitom iz Anglije. Na Švedskem zelo primanjkuje žita, zato je izguba teh parnikov toliko večja in ljudska ogorčenost napram Nemčiji presega že vse meje. Švedsko časopisje napada Nemčijo kakor še nikdar prej. "Tidinger" v Stockholmu piše, da je potopljenje teh parnikov "preračunan in krvav zločin, s katerim plačuje nemška vlada za simpatije Švedov."

Madrid, Španska, 21. maja. — Španska vlada je včeraj poslala v Berlin pravcati ultimatum. Nota zahteva kratkomalo, da mora Nemčija takoj plačati škodo za potopljenim parnikom Patricio in odločno izjaviti, da španski parniki ne bodo več prizadeti. Vlada tudi zahteva, da mora Nemčija povoljno odgovoriti na prejšnje španske protestne note, na katere do zdaj še ni bilo odgovora, in grozi s prelomitvijo diplomatičnih stikov, ako nemška vlada zopet prezre sedanjo zadnjo noto.

Haag, Nizozemska, 21. maja. — Iz Berlina javljajo, da je Nemčija danes dostavila odgovor na zadnjo špansko protestno noto. Nemška vlada bo skušala zadovoljiti Španija, da si ohrani njeno prijateljstvo.

MORILEC ŠERIFA JE IZVRŠIL SAMOMOR.

Good Hope, Ill. — Neznanec, ki je ustrelil šerifa J. B. Barelayja, so obkolili v bližini tega mesta. Ko je spoznal, da ne more vbežati, je oddal strel sebi v glavo. Odpeljali so ga v bolnišnico. Zdravniki izjavljajo, da ne okreva.

Neznanec je bil obtožen, da je v Aledu, Ill., ukradel avtomobil. Ko je šerif na ukradenem avtomobilu peljal neznanca v zapor, je potegnil samokres in ustrelil šerifa. Streljal je tudi na šerifovega sina, pa ga ni zadel. Šerifov sin se je spoprijel z neznancem, ki je pa bil močnejši od njega. Po kratkem in hudem boju se mu je iztrgal in pobegnil. Bežal je, dokler ga niso v mestni okolici obkolili.

Strašen in ljut boj divja za Sveto Goro.

Tvori ključ do drugih postojank.

ZADNJE VESTI.

Washington, 21. maja. — Arthur P. Heinze, zastopnik Heinzevih interesov v bakru, je zgubil tožbo za $15,000,000 odškodnine na podlagi Shermanovega protitrustjanskega zakona proti Amalgamated Copper kompaniji, Lewisohnovim interesom, Wiliam Rockefellerju in drugim, ki so bili obtoženi, da so hoteli monopolizirati bakrovno industrijo v Montani. Najvišje sodišče je potrdilo odklonitev Heinzeve tožbe.

Zofija, Bolgarija, 21. maja. — Vojni stan poroča, da so bile ententne čete odbite na macedonski fronti.

Po dolgotrajnih topniških pripravah je sovražnik večkrat napadel vzhodno od Dobropolja. Vsi napadi so bili odbiti s strojnimi puškami in puškami. Sovražne četice, ki so uspele, da so se približale našim postojankam, so bile uničene z ročnimi granatami. Sovražnik je imel težke izgube. Na drugih krajih fronte so v akciji težki topovi.

Washington, D. C., 21. maja. — Državni department je prejel oficijelno poročilo o prasketi med ameriškimi obmejnimi četami in Mehikanci.

Poročilo pravi, da je blizo Nogaleša prestopila četica mehiških vstašev mejo, ki so jo ujeli ameriški vojaki in poljnaski uradniki. Med njimi sta George Holmes, ki je Američan, in Manuel Gonzales, bivši tajnik Hipolito Villa.

Neko drugo poročilo pravi, da je nekdo streljal iz hiše na mehiški strani na ameriško stražo. Straža je odgovorila na streljanje, ki je potem utihnilo.

Berlin, 21. maja. — V jutro dne 20. t. m. je prišlo ob flanderskem obrežju do kratkega boja med nemškimi in francoskimi torpedovkami. Sovražni čolni so bili večkrat zadeti, od krogel iz naših topov, naše ladje so se vrnile nepoškodovane.

Včerajšnje uradno francosko poročilo pravi, da so štiri francoske torpedovke včeraj napodile nemško flotilo razruševalcev v njih oporišče. Poročilo dostavlja, da je ena francoska torpedovka malo poškodovana.

Milwaukee, Wis., 21. maja. — Roparji so razstrelili blagajno Diamond Market kompanije in odnesli so $3,400.

St. Paul, Minn., 21. maja. — Državni gozdni department je dobil poročilo, da so močni vetrovi razširili gozdni požar v severni Minnesoti.

New York, N. Y., 21. maja. — Pri strelnih vajah s topom sta bili včeraj dve bolniški strežnici ubiti na neki oboroženi trgovski ladji, ena strežnica je bila ranjena. Ladja se je vrnila v luko. Ubiti sta gdč. Edith Ayres in gdč. Helen Burnett Wood, obe doma iz Chicaga.

Ranjena je gdč. Emma Matzen iz Chicaga.

Mornariške in vojaške oblasti molče o vzrokih nesreče. Ko se je ladja zasidrala, ni bilo dovoljeno nikomur stopiti nanjo. Mornariške oblasti uvedejo preiskavo.

Rim, 21. Maja. — Bojevanje na avstro-italijanskem bojišču se širi po vsi fronti. Z namenom, da olajšajo pritisk italijanske ofenzive na Primorskem, so pričeli Avstrijci bombardirati in napadati na Tirolskem, toda po današnjih vesteh z bojišča niso imeli uspeha.

Bitke med Tolminom in Jadranskim morjem še vedno divjajo. Severoiztočno od Gorice se bližajo

Dalje na 3. str. 1. kol.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $3 na leto, $1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo $4.50 na leto, $2.25 za pol leta, $1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA",
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $3 per year; Chicago and foreign countries, $4.50 per year.

Address:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4635.

31

Datum v oklepaju n. pr. (Marca 31-17) poleg vašega imena in na slovo pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

IZKORIŠČEVALCI, ROKE PROČ OD SOCIJALNIH ZAKONOV!

Komaj je bilo proglašeno vojno stanje, že prihajajo izkoriščevalci s predlogi dan, da uničijo socijalne zakone, ki so jih delavci pridobili v večletnem in trudapolnem boju. Gospodje izkoriščevalci zahtevajo odpravo socijalnih zakonov pod predtvezo "patriotizma". V uri potrebe in nevarnosti ne smemo odtegovati produkciji potrebnih delovnih moči, je njih navadna "patriotična" deklamacija. Suspendirati je treba socijalne zakone za dobo vojne, ki omejujejo izkoriščanje delovne moči, da pomnožimo produkcijo je druga "patriotična" fraza, ki je zdaj pri tistih izkoriščevalcih in podjetnikih zelo priljubljena, ki mislijo le na pomnožitev profita, čeprav vse drugo vrag vzame.

Senator iz Severne Karoline je sklical konferenco senatorjev iz južnih držav. Konferenca je bila sklicana, da najdejo senatorji pot in sredstva za suspenzijo zakona za varstvo otrok, ki ga je sprejel predzadnji kongres in ki izključuje izvažanje produktov iz države v državo, če so jih izdelali otroci pod zakonito starostjo.

Senator iz Severne Karoline pravi, če se to ne zgodi, je uničena vsa industrija v tej državi. Če so besede senatorja resnične in je res industrija odvisna le od cenenega dela šoloobveznih otrok, potem je boljše, da taka industrija res izgine, kot da uničuje zdravje otrok, jih peha v prerani grob, in tako uničuje človeške delovne moči, še preden se razvijujejo tako daleč, da so sposobne za produktivno delo.

Zahteva, s katero prihajajo podjetniki in izkoriščevalci v južnih državah, je začetek zahtev, s katerimi pridejo izkoriščevalci drugod, če se jim posreči odpraviti zakon za varstvo otrok.

Izkoriščevalcem so trn v peti tudi drugi socijalni zakoni. Gospodje ravnotako sovražijo zakonit delavnik za žene in zakonit osemurni delavnik za zvezne uslužbence in delavce, kot jim leži v želodcu zakon za varstvo otrok. In če se izkoriščevalcem posreči odpraviti en socijalni zakon, pridejo logično v nevarnost vsi drugi socijalni zakoni, za katere so delavci doprinesli neštete žrtve, da so bili sprejeti v postavodajnih zbornicah.

Te zahteve izkoriščevalcev in podjetnikov ne prihajajo iz "patriotičnih" čustev, kot hočejo dopovedati javnosti, ampak njih nagibi so umazani in sebični. Gospodje hočejo izrabiti vojno v izkoriščevalne namene delavstva. Vojna jim služi le za sredstvo, ki naj prinese neomejeno pravico do izkoriščanja človeške delovne moči. To je cilj teh gospodov, ki v javnosti nastopajo kot požrtvovalni "patrijotje", v resnici pa njih duše hrepene po pomnožitvi nagromadenih miljonov.

Delali bi krivico izkoriščevalcem v južnih državah, če bi trdili, da le tam žive tako čedne izkoriščevalske duše, katerih ni sram spravljati profita, ki prihaja od produktov, ki jih izdelajo drobni, šibki prstki na nežnih otroških ročicah. Taki gospodje so tudi v drugih državah, ki ne zarde sramu, kadar spravijo profit, ki prihaja od otroškega dela.

Iz države New York prihaja glas, da so mogočni kapitalistični interesi na delu, da legislatura suspendira socijalne zakone za varstvo delavstva. Legislatura je sprejela socijalne zakone, ker so podjetniki z brezmejnim izkoriščanjem tako hitro izsesali delavce, da so bili že po nekaj letih izsesane podrtine, nerabne za vsako produktivno delo. In po teh časih zdaj skominja podjetnike! Gospodje podjetniki ne dajo počenega groša, če prav uničijo vsaki dan veliko množino človeške delovne moči, da le ne trpi profit, čeprav je po izjavi predsednika Wilsona človeška delovna moč zaklad neprecenljive vrednosti, ki ga je treba skrbno čuvati in hraniti.

O drugod prihajajo glasovi iz velekapitalističnih krogov, da nadomestijo delavce z delavkami. V Clevelandu, O., in Seattlu, Wash., govore velekapitalistični interesi, da naj nadomestijo motornike in sprevodnike na uličnih železnicah z ženskami. Ko so prišli ti glasovi v javnost, so v South Bendu, Ind., zaštrajkali cestnoželezniški uslužbenci, ker je bila njih mezda tako nizka, da niso mogli prehraniti sebe in svojih družin. In zopet je jasno, zakaj hočejo nadomestiti cestnoželezniške uslužbence z ženskami. Žena dela bolj poceni kot moški, tudi ni tako dostopna ideji, kot moški, da se mora organizirati, če hoče zboljšati življenski položaj. To je vzrok, zakaj velekapitalistični interesi žele nadomestiti delavce z ženskami. Do sedaj še ne primanjkuje moških delovnih moči v ameriški republiki, in zategadelj ne izhaja želja po nadomeščenju moških delovnih moči z ženskimi iz drugih namenov kot izkoriščevalnih.

Večja nesreča ne more priti čez deželo, kakor če se potisne delavce zopet nazaj v stare suženjske razmere, katerih so se osvobodili s skupnim odporom in delom.

Organizirani delavci imajo skušnje v tem. Mnogi se še spominjajo, kakšne tušne razmere so vladale v njih stroki, dokler niso bili organizirani. Treba je bilo večletnega truda in dela, da so delavci priborili razmere, ki jih imajo sedaj. Za primero lahko vzamemo dva rudnika. V enem rudniku delajo organizirani rudarji, v drugem pa neorganizirani. V prvem imajo osemurni delavnik, boljšo mezdo in rudarji lahko podjetnika prisilijo, da izvede varnostne priprave, kot jih določa zakon. V drugem rudniku morajo rudarji delati toliko časa, kot jim ukaže gospodar. Plača je nižja in navadno jih prav radi goljufajo še pri tehtnici, ker nimajo pri nji svojega zaupnika. O varnostnih napravah ni duha in sluha, z zdravjem in življenjem rudarjev pa igrajo hazardno igro.

Izkoriščanje delavcev skozi dolge delavne ure, nizko mezdo pomeni podhranjevanje delavcev in uničevanje njih zdravja. Izkoriščanje otrok v nežni otroški starosti, ko je šibko telo dostopno vsakovrstnim boleznim je zločin, za katerega je težko najti pravih besed, da se ga pošteno obsodi. Izkoriščanje otrok koristi v vojnem času direktno sovražniku, ker uničuje bodoče generacijo in slabi produktivno moč dežele. Odprava socijalnih zakonov pomeni znižanje delovne moči in produkcije.

In zategadelj kličemo izkoriščevalcem: Roke proč od socijalnih zakonov!

Strah pred ogledništvom

Rimska "Tribuna" prinaša sledečo veseło zgodbo: V sredini meseca oktobra so prebivalci v apenniji dolini Reno večkrat opazili na nekem hribu, kateri se vzdiguje na desni strani železniške proge Florence — Bologna, mal ogenj, ki se je večkrat ponavljal. In potem je bilo slišati nek pok in prasketanje. Ko se je prikazen le vedno sleherni večer ponavljala, so ljudje postali pozorni in so obvestili bližnjo orožniško postajo, češ tam na tem in tem hribu morajo biti sovražni ogleduhi, kateri vsaki večer dajejo različna znamenja z lučjo. Orožniški postajevodja takoj zapove patruilji, da mora iti oprezno na omenjeni hrib in aretira ogleduhe. Orožniki so se takoj odpravili proti določenemu cilju. Ko so začeli lezti v hrib, kateri je bil še precej strm, so na tihem preklinjali vse ogleduhe, radi katerih morajo sedaj v taki temi in po kozjih stezah laziti, mesto da bi doma ostali. Ko prilezejo bližje, zagledajo v temini, kako se je ogenj z nekim čudnim pokom pokazal, zginil in zopet pokazal. To se dalje časa ponavljalo. Šli so oprezno dalje. Ko pridejo malo bližje, zagledajo tri može orožniki jih obkolijo, vklenejo ji zmagoslavno ženejo na bližnje sodišče, kjer bodo dobili zasluženo plačilo, ker so dajali sovražniku različna znamenja in s tem škodovali domovini.

Ko jih privedejo pred sodnika, jih ta, akoravno je bila ura tri zjutraj, začne izpraševati. Toda trdili so, da so popolnoma nedolžni, in da se je njim prikazen tudi sdela čudna in da so radi tega šli gledat, kaj da to pomeni. Toda sodnik, kateri je bil še zaspan, jim ni hotel verjeti in jih je poslal v ječo. Drugi dan jih zopet zaslišal in trojica mu še vedno in prepričevalno dokazuje, da je ogenj popolnoma naravna prikazen in nič drugega in da nisо imeli sovražnega namena, ko so ga šli gledat. Ker jim sodnik le ni hotel verjeti, so ti zahtevali, da naj gre sam z njimi, da se prepriča o resnici. Sodnik se jim je vendar toliko podal. Naslednji večer je šel sodnik in trojica je pa strašila močna četa orožnikov. Ko so prišli bližje hriba, so zopet videti ogenj. Sodnik ni sedaj vedel, ali bi verjel tem trem ali ne. Mislil si je, kaj pa, če so tam zopet drugi, in že so se mu tresle hlače. Radi tega je zaukazal nekim orožnikom, da naj jako previdno gredo naprej sami na hrib in pregledajo, ali ni mogoče kaka nevarnost. Ti so res odšli. Ko pridejo nazaj, sporoče, da nisо nič videli. Nato se sam sodnik napoti proti onemu mestu, kjer so zapazili ogenj. Ko pridejo bližje, je sodnik začudeno ogledoval. Videl je kako se je vzdignil plamen iz zemlje in pri tem je zaslišal nek pok in prasketanje. Ko je dalje ogleduje, spoznal je, da je napravil veliko napako, ker je imel te gospode zaprte eno noč. Radi tega se je oprostil in jih povabil na svoj dom, kjer bodo dobili zadoščenje. Doma jih je dobro pogostil. Ko jih je vprašal za ime, so se mu predstavili. Bili so trije trgovci iz bližnjega mesta. Opazili so sami že prej večkrat ta nravni pojav in ker si ga niso vedeli razlagati, so se sami napotili tja, da bi videli. Ko so prišli tja, so bili aretirani kot ogleduhi.

Ta pojav izvira od ognjenika, katerih je v srednji Italiji v apeninskem gorovju vse polno. Ti so že večinoma ugasnili, vendar se pa primeri še včasih, da na kakšnih mestih začno malo delovati, toda ne toliko, da bi le količkaj škode napravili. Na ta način, kot je bil ta pojav, katerega so imeli za ogleduško delo.

Seveda včasih vidi človek v vsaki senci sovražnika.

Ameriške vesti.

ALI JE RAZVOZLJANA UGANKA UMOROV S SEKIRO?

Denver, Colo. — Ali so odkrili morilca s sekiro? To je vprašanje, ki je na ustnicah prebivalcev v Coloradu Springsu in Denverju in še v drugih mestih med Denverjem in Chicago, v katerih so bili izvršeni brutalni umori s sekiro. Vseh umorov s sekiro je bilo izvršenih devet in trideset.

V Iowi imajo zaprtega rev. George I. Kelleyja, duhovna in misjonarja, ker je osumljen, da je v Villisci, Iowa, umoril osem oseb s sekiro v letu 1912. Kdo ve, če je pobožni mož tisti neznanec, ki je dne 17. septembra 1911 umoril šest oseb v Coloradu Springsu, Colo., in gdč. Signe Carlsen v Montclairju v avgustu 1912? Kriminologi pravijo, da so umori s sekiro podobni drug drugemu in da jih je najbrž izvršila enaknista oseba.

Policija v Denverju in Coloradu Springsu je vedno verjela, če oblasti v Iowi, Illinoisu, Kansasu in Nebraski primejo morilca s sekiro, da imajo morilca, ki je svoje strašno delo izvršil tudi v Coloradu.

Povsod je bil umor izvršen na edininisti način. Morilec je pobil s sekiro v spanju. Prvi umor s sekiro je bil izvršen v Alathu, Kans., v decembru 1910, ki je navdal s strahom prebivalce v vsem okraju. Morilec je ubil štiri žrtve s sekiro v spanju. Umorjene žrtve so našli tri dni kasneje kot v Colorado Springsu. Prihodnji umori s sekiro so bili izvršeni v Coloradu Springsu 17. septembra 1911. Bilo je zopet šest žrtev, ki so bile umorjene v spanju. Morilec si je umil roke in izginil brez sledu.

V Moumothu, Ill., so bile na isti način umorjene tri osebe — mož, žena in hči dne 20. septembra 1911.

Na to si je morilec izbral svoje žrtve dne 17. oktobra 1911 v Ellworthu, Kans. Umoril je pet oseb s sekiro v spanju.

31. oktobra istega leta je bila s sekiro umorjena Mrs. J. B. Jordan v Mount Pleasant, Iowa.

V Paoli, Kans., sta bila v juniju 1912 umorjena Rollin Hudson in njegova žena s sekiro in v spanju. Ravno v istem mesecu je bilo umorjenih šest oseb v Villisci, Iowa, v spanju. Morilec je pobil s sekiro J. B. Moora, njegovo ženo in štiri otroke.

V avgustu 1912 so našli umorjeno Signe Carlzen v travi. Morilec jo je napadel in ubil s sekiro. Umor je bil izvršen v Montclairju.

V decembru 1912 si je morilec poiskal za žrtev dve ženski v Columbiji, Mo.

V Aurori, Ill., je morilec umoril 13. maja 1912 mrs. Jennie Peterson in Jennie Miller.

V juliju 1914 so bili umorjeni Jacob Meillich, njegova žena in dva njiju otroka.

V oktobru 1914 je morilec umoril 80letno mrs. B. F. Mathews. To je bilo zadnje morilčevo delo, ki je ubijal ljudi s sekiro in v spanju.

Vsi umori so bili izvršeni na edininisti način in v enakih okolščinah. Radi teh dudodelstev še ni nihče stal pred porotniki in tudi ni bil obsojen. Jasno pa je, da jih je izvršila ena oseba, ki ne more biti pri zdravi pameti.

ROOSEVELTOVE DIVIZIJE NI VEČ.

New York, N. Y. — Polkovnik Roosevelt je razpustil svojo „divizijo" prostovoljcev. V nagovoru je priporočil, naj služi vsakdo, kakor misli, da je najboljše in kakor se mu ponudi prilika.

V svojem komunikeju odgovarja predsedniku in pravi, da njegova želja ni bila zapovedovati, ampak bi bil le poveljnik brigade, mejtem ko bi znani generali kot Wood, Pershing, Barry ali pa Kuhn zapovedovali armadi prostovoljcev na Francoskem. Koncem Roosevelt izjavlja, da ni iz političnih ali osebnih nagibov nabiral divizijo prostovoljcev za Francijo.

LJUBITELJI IMPORTIRANEGA SIRA.

Chicago, Ill. — Tukajšnji "Italian Prodnkts Distributing Co. na Illinois cesti so neznani tatovi ukradli več kot za $3000 importiranega blaga. Policija sumi, da so imeli tovorni avtomobil, da so mogli odpeljati toliko blaga. Ukradli so 720 funtov sira, 100 funtov italijanskih gob, 2 soda olivnega olja in 3 sode vinskega kisa. Italijanski detektivi jih zasledujejo, toda dosedaj še niso dobili nobenega sledu za temi ptiči.

DRZEN ROP.

Chicago, Ill. — Drzen rop je bil izvršen na postaji nadulične železnice na Racine Ave. Banditje so čakali na postaji na uslužbence A. Stein & Co., ki lastuje tovarno za nogovične podveze, kateri so šli na banko po denar, da izplačajo svoje delavce. Ko so izstopili iz nadulične železnice, iztrgajo banditje tem denar iz rok v priče velike množice ljudi. Ko so ti preganjali roparje po stopnicah, so začeli streljati. Ranjeni so bili trije in sicer dva detektiva in eden uslužbencev banke. Banditje so streljali tudi na postajno blagajničarko, ki je hotela telefonirati na policijsko stražnico, toda streli so zgrešili cilj. Roparji so ušli na avtomobilu.

STEKLARSKI DELAVCI SO ZMAGALI V ŠTAVKI.

Minotola, N. J. — Steklarski delavci pri tvrdki Minotola Glass Co. so se zmagoviti vrnili na delo. Kompanija je priznala organizacijo in vse druge zahteve.

Skozi petnajst let so se delavci trudili, da organizirajo delavce v tem podjetju, končno so pa le dosegli vspeh.

MNOGO POLJSKIH DELAVCEV BODO POTREBOVALI V OKLAHOMI IN KANSASU.

Denver, Colo. — Delavski department ceni, da bodo v Oklahomi in Kansasu potrebovali pri žetvi 20.000 delavcev. V Oklahomi prične žetev okoli 8. junija in delavci, ki dokončajo delo v Oklahomi, lahko potem odidejo na delo v Kansas.

SLOVENSKI LIST JE PRENEHAL IZHAJATI ZAČASNO.

Chicago, Ill. — "Narodni Vestnik" naznanja v 39. izdaji t. l., da je prenehal izhajati za nedoločen čas. Za vzrok navaja pomanjkanje moči v tiskarni in uredništvu.

POŽAR UNIČIL VODNE NAPRAVE.

Iz Mantinsville, Ind., se poroča, da je požar 16. t. m. uničil vodne naprave v mestu. Požar so zanetile iskre od bližnje parne žage. V zvezi z vodno napravo je tudi električna centrala za cestno razsvetljavo. Uničen je del vodne naprave in električna centrala. Kurjiji je lahko poškodovan. Vsa škoda se ceni na $25.000. Zavarovano ni bilo nič. Vsa naprava je mestna.

MESTNIM USLUŽBENCEM POVIŠALI PLAČE

Two Harbors, Minn. — Mestni svet je sklenil povišati plače vsem mestnim uslužbencem. Nekaterim mestnim delavcem so povišali od 2 do 5 centov na uro. Pomožnim električarjem so povišali plače za 5 dolarjev na mesec.

MILIJONARJI MOLIJO ZA BOLJŠO ŽETEV.

V Poughkeepsie, N. Y., milijonarji molijo v cerkvi za boljšo žetev. Ti milijonarji živeči na Hudson River in okolici Hyde Parka so izdali poziv na druge svoje bratce, da naj gredo na polje in tam kleče prosijo Boga, da naj jih usliši in da svoj blagoslov na dobro rast žita. Ali se ne norčujejo iz Boga? To je ravno tako, kot so v Evropi kralji in cesarji prosili Boga, da naj podeli mir, med tem ko so iskali vzroke še za večje bitke in sami velevali moriti in klati. Ako tukaj hočejo imeti več in cenejše žito, naj odpravijo špekulante z žitom. To bode imelo več uspeha, kot pa vse molitve.

STAVKA PORAVNANA.

Chicago, Ill. — Druž. Heywood, ki lastuje velike tovarne za stole, je podpisala novo delavs. pogodbo z delavci. Danes so se zopet vsi vrnili na delo, ker jim je družba dovolila, kar so zahtevali. Dala jim je deveturni delavnik pri isti plači kot za desetурno delo. V 4 poletnih mesecih imajo delavci vsako soboto popoldan prosto.

Iz slovenskih naselbin.

Oglesby, Ill. — Tukajšnja Marynette Cement Works družba je zadnjo, soboto ,tl j. 19. maja obdarila svojim delavcem, kateri delajo v kamnolomu s prvim julijem osemurni delavnik, ne da bi jim odtrgala kaj na plači.

Menda se je zbala zopet štrajka, ker vlada med delavci velika nezadovoljnost do družbe, ker je vsepovsod dala 8 urni delavnik, edino v kamnolomu ne.

R. F. K.

Ashland, Wis. — V tukajšnji okolici gorijo gozdovi že 14 dni. Dim je tako gost, da se ne vidi veliko pol milje daleč. Zrak je jako slab, ker je tako nasičen z dimom. Ogenj se širi po vsem severnem Wisconsinu. Omejitev je skoro nemogoča, ker je vse tako suho in vode tudi primanjkuje. Požar je že napravil precejšnjo škodo.

Poročevalec.

NAZNANILO.

Naš potovalni zastopnik Frank Ahlin potuje sedaj v državi Ohio in se ravno sedaj nahaja v Clevelandu. On je pooblaščen pobirati naročnino od starih in novih naročnikov in tudi oglase in naročila potrdila za vse, kar si želite v dnevnika "Prosveta". Torej pa priporočamo vsem Slovencem, da mu gredo na roko in se naročite na dnevnik "Prosveta".

Upravništvo.

Nabirajte naročnike za dnevnik "Prosveta"!

...sti z evropskega bojišča.

(Nadaljevanje iz prve strani)

...ani Sveti Gori, strmi višini, ...minira pokrajino daleč na... Boj za to važno pozicijo ...daljuje noč in dan z vso furi... Ko je padla gora Kuk, so se ...ske čete včeraj zagnale na... in okupirale greben hribov, ...znan pod imenom Vodice. Na ...ku je zopet zavladalo lepo ...e in letalci so zelo aktivni na ... straneh. Siloviti topniški ...oji divjajo na vsi fronti.

...jni urad poroča: V pokrajini ...no od Gorice so naše čete vče... ...spredovale na hribu 652, na ...ah. Avstrijci so izvršili več ... protinapadov z gostimi ma... pod zaščito težkega zastorja ...kega ognja, ali pri vsakem ...u so bili vrženi nazaj z veli... izgubami. Proti večeru je ...nik umaknil svoj ogenj na ...ljene pozicije, ki so zdaj tr... v naših rokah. Včeraj smo ...ili dva štiripalčna topova, ...estpalčna mortarja, več za... ...h mortarjev in strojnih ter veliko zalogo streliva in ...ga vojnega materijala. — ...no od Gorice so naše čete u... v avstrijske linije in ujele ...j mož. Vsega skupaj smo vče... ...jeli 254 mož, vštevši štiri ...ike. Na Tirolski fronti je so... ...k po topniški preparaciji iz... nekaj napadov, ali brez us...

...naj via London, 21. maja. — ... ob Soči se nadaljuje. Ita... ...ska infanterija ni bila po... aktivna včeraj popoldne, ... bolj pa je divjala artiljeri... ...ed Tolminom in Gorico. Na ...nem krilu fronte so naši to... prisilili sovražnika, ki se je ...al na levem bregu Soče bli... ...vče, da se je umaknil čez re... Ob treh popoldne je sovražna ...a ponovila furijozne napade ...Vodicah. Ljut boj je trajal ...uro, in končal se je z našo ...o. Italijani so bili odbiti z vi... ...n odšli z velikimi izgubami. ...o tako so ponesrečili itali... ...i včerajšnji napadi na obeh ...eh Rožne doline, iztočno od ...e. Na kraški planoti so naše ...dajoče čete ujele v sovraž... zakopu 33 mož, vštevši tri ...ike.

Franconi zopet napadajo.

...riz, 21. maja. — Vojni urad ...a, da so francoske čete sino... ...rojile več linij nemških za... v Šampaniji blizo Moron... ...a. 800 Nemcev je bilo uje... ...n eden zakopov je bil napol... z nemškimi mrliči. Nemci so ... velike izgube v brezuspešnih ...napadih.

...nočnje uradno poročilo se ...: Sovražna artiljerija je bila ...st zjutraj zelo aktivna na ...min-des-Damesu, iztočno od ...tebise in v okolišu Cerny. ...ci so naperili proti našim po... ...am silovit ogenj težkih gra... pomešanih s plinskimi pro...ili, toda spričo našega zaščit... ...a ognja so se izjalovili sovra... protinapadi na večjem delu ...adete fronte. Nemške čete, ki ...le pripravljene za napad, niso ...le iz zakopov. Na drugih kra... ...pa, kjer je sovražnik dosegel ... linije, je bil kmalu odbit. V ...em boju, ki je stal Nemce ve... ...ske izgube, se jim je končno ...rečilo osvojiti 200 metrov za... ...ov severoiztočno od Cerny; po... ...d drugoh smo obdržali pozi...

...gleži delajo nove luknje v Hindenburgovi liniji.

...London, 21. maja. — Kljub fu...nim protinapadom se zajeda... ...angleške čete vedno globlje v ...denburgovo linijo južnoizto... ...od Arrasa. Divja bitka se na...ja med Fontaine-les-Croisel... ...in Bullecourtom. Vojni u... ...naznanja danes, da so Angleži ...pirali nove zakope in ujeli 150 ...ev.

...eneral Haig je naredil včeraj ... milijo široko odprtino v nem... fronti severno od Bullecourta. ...ške pozicije južno od te točke ...vled tega prišle v resno ne... ...rnost in njihove garnizije mora... izprazniti Cherisy in Hende... ...ri, ako nočejo biti izgubljene. ...dtem pa meče angleška artilje... ...a tone jekla in eksploziv na ...daljene nemške zakope od Len... do St. Quentina.

Vojni urad je poročal sinoči: ...nes zjutraj so naše čete okupi... ...le drugi okoliš na Hindenbur... ...vi liniji v širokosti ene milje se... verno od Bullecourta. Sovražnik je izvršil več protinapadov na izgubljene pozicije in vroči boji so se vršili ves dan; sovražnik je imel velike izgube. Bitka se nadaljuje. Nemci so včeraj izgubili tri eroplane in eden je padel v naše linije, pet drugih je pa bilo pognanih iz visočine. Mi pogrešamo štiri letalce.

Berlin via London, 21. maja. — (Nočno poročilo.) Britiški napadi južno od reke Scarpe so bili odbiti z velikimi izgubami za sovražnika. Francoski lokalni napadi blizo Lafauxa so bili brez uspeha. Sovražnik je včeraj izgubil osem eroplanov.

Boji na Balkanu.

Pariz, 21. maja. — Zapadno od Vardarja so bili včeraj topniški boji. Britiški avijatiki so metali bombe na sovražna taborišča in postaje v okolici Drame in blizo Doirana.

Sofija via London, 21. maja. — Odkar so bili zavezniki poraženi v svojih brezuspešnih napadih 16. in 17. maja, niso več ponovili ofenzive. Včeraj so bili tupatam vroči artiljerijski boji. — Rumunska fronta: Ruski razruševalci so bombardirali Mangalijo, toda naše obrežne baterije so jih odpodile.

Berlin via London, 21. maja. — Srbski napadi na hribovite pozicije pri Kravici so bili odbiti.

Rusi odbijajo napade.

Petrograd, 21. maja. — Naš topniški ogenj je odbil nemške oddelke, ki so se pripravljali na napad v smeri od Mitava, iztočno od Kalnzema.

Turška fronta: Dve kompaniji Turkov in Kurdov sta napadli naše sprednje pozicije v okolišu severno od Bitlisa. Napad je bil odbit.

Razno iz inozemstva.

PRVI JUGOSLOVANSKI BATALJON NA FRANCOSKEM.

Objavljeno je že bilo, da je prvi jugoslovanski bataljon odšel na Francosko bojišče. Sedaj se je pa dobilo natančnejše podatke o tem bataljonu. Ta bataljon je prišel iz Ruskega in je sestavljen iz samih prostovoljcev. Prijavili so se bivši avstrijski častniki in vojaki, kateri so bili ujeti v Rusiji. Iz teh prostovoljcev, kateri se še vedno zglasujejo, bode sestavljenih še več takih bataljonov in poslanih na Francosko. Prvi bataljon, kateri je sedaj že na Francoskem bojišču, šteje 1065 mož in 26 častnikov. Po narodnosti je 935 Srbov, 40 Hrvatov, 21 Slovencev, 63 Čehov, 3 mohamedanci iz Bosne in 3 Rusi. Od častnikov je 8 Srbov, 7 Hrvatov, 5 Slovencev in 6 Čehov.

V tem prvem jugoslovanskem bataljonu je več Čehov kot je Hrvatov in Slovencev skupaj. Toda častnikov je pa sorazmerno po številu vojakov Slovencev več kot pa Srbov, Hrvatov ali pa Čehov.

PRUSKI JUNKERJI BESNIJO.

Amsterdam, 21. maja. — Vladno časopisje v Nemčiji je začelo besneti proti propagandi za hiter mir in proti Združenim državam. Nemška vlada se namreč trudi, da prepreči ljudstvo o nemožnosti Amerike za aktivno kampanjo in o "prazni bojazni," da bi Amerika ugroževala popolno zmago Nemčije. Iz tega je dobilo vladno časopisje nalogo, da ustvari kolikor mogoče črno mišljenje o Američanih.

Pred kratkim so imeli pruski nazadnjaki konvenčijo, kjer so sprejeli resolucijo, v kateri se izrekajo za neovirano vojno za Hindenburga in neomajano moč kajzerja. Nazadnjaki so tudi izjavili, da odločno nasprotujejo reformi ustave, parlamentarni vladi in sploh demokratizaciji Prusije. Nemško ljudstvo — pravijo — noče miru toliko časa, dokler ne bo Nemčija popolnoma premagala vse sovražnike.

Nemški klerikalci za mir.

London. — "Daily Mail" ima poročilo iz Berna, Švica, da so klerikalci v Monakovem pričeli z veliko propagando za mir. Gibanje se razširja po vsi Nemčiji pod zastavo evharistov.

Avstrijski Poljaki se gibljejo.

Kodanj, Danska. — General Beseler, generalni governer okupirane Poljske, je obvestil poljski državni svet, da se avstro-nemške oblasti posvetujejo o imenovanju poljskega monarha, kakor je bilo obljubljeno v reskriptu 5. novembra m. l. Avstrijski Poljaki so obelodanili dalekosežen program, ki se ne malo ne dopade avstrijski in nemški vladi. Prusija bo nedvomno protestirala proti temu programu. Vsebina programa ni znana tukaj.

Ogrski socialisti ne Švedskem.

Budapešta, Ogrska. — Vlada je dovolila ogrskim socialistom, da se lahko vdeleže konference v Stockholmu. Pet delegatov odpotuje.

Zračna pošta v Italiji.

Milan, Italija. — Vlada je ustanovila zračno pošto med Rimom in Turinom. Pošto bodo prenašali eroplani, ki lahko prelete razdaljo 325 milj v štirih urah. Vsak eroplan bo nosil 400 funtov pisem in večji tovor časopisja. Za pisma bodo rabili posebne znamke.

Brazilski delavci proti vojni.

Rio de Janeiro, Brazilija. — Delavska federacija je apelirala na brazilsko zbornico, da naj glasuje proti vojni, ako bo vlada predlagala vojno napoved Nemčiji.

Nemške intrige v Kostariki.

San Jose, Kostarika. — Bivši predsednik Alfredo Gonzales, več bivših uradnikov in večje število tukaj živečih Nemcev je obtoženih zarote proti sedanji vladi. Govori se, da so zarotniki prejeli 100.000 iz New Yorka za organiziranje revolucije.

Nemčija bi rada Švico na svoji strani.

Ženeva, Švica. — Pronemško časopisje v Švici je začelo zadnje čase neusmiljeno udrihati po predsedniku Wilsonu in Ameriki. Drugi listi, ki simpatizirajo z entento, pišejo, da je protiameriška kampanja najbrže izvira iz želje nemške vlade, da pridobi Švico na svojo stran.

Španci se pretepajo zaradi Nemčije.

Madrid, Španska. — Tukaj so se do krvi stepli germanofili in frankofili (pristaši Nemčije in Francije) na nekem zboru, ko je bila v razpravi zadnja protestna nota španske vlade zaradi torpediranja parnika "Patricio". Pristaši ene in druge stranke s pestmi dokazovali, kdo ima bolj prav.

Irski rebeli zavračajo "home rule."

Dublin, Irska. — Vodstvo irske organizacije "Sinn Fein" je izdalo okrožnico, v kateri svari Irce pred Lloyd Georgovo ponudbo za home rule. "Sinnfeinovci" zahtevajo absolutno neodvisno Irsko.

Stavka v Angliji končana.

London. — Štrajk inženirjev, ki je grozil omejiti produkcijo municije, je končan s posredovanjem premirja Lloyd Georga. Vodje stavkarjev, ki so se udeležili konference, so obljubili, da bodo pregovorili stavkarje k povratku na delo.

Kitajski kabinet resigniral.

Peking, Kina. — Vsi ministri razen predsednika Tuančijua so podali ostavko. Predsednik je obenem vojni minister. Vlada kriza je prišla vsled zavlačevanja vojne napovedi napram Nemčiji v parlamentu. Kabinet se je že davno izrekel za vojno, toda v parlamentu so nasprotni. Predsednik kitajske republike je glede na vprašanje vojne neutralen.

Klanje židov v Palestini.

Stockholm, Švedska. — Tajniški oddelek tukajšnje socialistične konference je prejel telegrame od židovskih organizacij v Palestini, da Turki masakrirajo palestinske žide v veliki množini. Turška vlada je ukazala vsemu židovskemu prebivalstvu, da mora zapustiti Palestino in izgoni se vrše z največjo brutalnostjo. Zdaj izganjajo žide iz Judeje in Jerujazema in pozneje jih bodo iz Galileje.

Židovske organizacije apelirajo na socialiste v vseh državah za moralno pomoč.

DOPISI.

Springfield, Ill. — V tukajšni slovenski naselbini delamo s polno paro, vse kolesje se vrti od prvega do zadnjega, kar je pa tudi potrebno, da se moramo vsaj preživeti v času te neznosne draginje.

Da imamo vedno kaj novega v tem prestolnem mestu države Ill., je samoumevno. Tako so nas v zadnjem času iznenadili "suhači" pri zadnjih volitvah. Od sedaj bodemo morali piti samo vodo. Posledica zmage suhačev je ta, da je nekaj sto mož ob delo in nekaj obrtniških poslopij praznih. Tak blagoslov so nam prinesli "apostoli vode."

Slovencev in Hrvatov nas je v tukajšnjem mestu še precej naseljenih, toda razkropljeni po vsem mestu. Imamo več podpornih društev, socialistični klub in katoliško slovensko cerkev. Nekateri farani se sedaj menda silno togote, ker pri zadnji velikonočni spovedi niso vsi dobili odveze, kateri niso plačali vsak mesec en dolar za tukajšnjo cerkev. Po mojem mnenju ima duhoven popolnoma prav. Dokler se vam zdi potreben, ga tudi plačujte, ga morate plačati. Vam obljubujejo nebesa na drugem svetu, sami jih imajo pa že tukaj, kar je gotovo. Veliko bolj pametno bi bilo, ko bi tukajšnji Slovenci postavili "Narodni dom," ki veliko več koristil, tako pa nimajo drugega kot dolg in nepretano fehtanje. Upam, da tukajšnji Slovenci izprevidijo, kaj je potrebno in kaj ne.

Naročnik Prosvete.

East Palestine, O. — V imenu svakinje naznanjam vsem prijateljem, znancem in članom S. N. P. Jednote, da nam je nemila smrt ugrabila iz naše srede vrlega in zvestega člana S. N. P. J. brata Ignacij Kogovšek. Bil je član društva "Slovan", štev. 55 S. N. P. J., devet let in v zadnjem času pa društva "Slovenska Hrvatska Sloga", štev. 241 S. N. P. J., katero ga je tudi spremilo k zadnjemu počitku. Spadal je tudi k društvu sv. Barbare, postaja št. 49 v East Palestine, O.

V imenu svoje svakinje izrekam vsem, društvom in rojakom najlepšo hvalo za obilno vdeležbo pri pogrebu.

Jos. Rehar.

NAZNANILO ROJAKOM

v Johnstonu, Pa. in okolici, da sem preselil svojo krojaško delavnico iz 506 na 510 Central Ave., Maxham. Toplo se priporočam rojakom za izdelovanje obleke po najnovejši modi. Delo je izvrstno in trpežno, sprejemam popravila in čistim obleke. **Tony Fortuna, 510 Central Ave., Johnston, Pa.**

RAD BI IZVEDEL

za naslov svojega brata Josipa Grm, doma od Sv. Lovrenca, Dolenjsko. Pred dvema letoma se je nahajal v mestu New York. N. Y.; kje je sedaj, pi mi ni znano. Torej uljudno prosim cenjene rojake, če kdo ve za njegov naslov, da mi ga naznani, zakar mu bodem zelo hvaležen, ali pa naj se mi sam naznani na naslov:
Vide Grm, R. F. D. Richmondalle, Forest City, Pa.

Gostilna na prodaj.

Proda se dobroidoča gostilna radi slabega zdravja v sredini slovenske naselbine v Milwaukee, Wis.

Izvrstna prilika za pravega moža. Kogar veseli naj piše za pojasnila na upravo "Prosvete" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. ali pa na našega zastopnika Alb. Hrast, 257 — 1st Ave, Milwaukee, Wis.

Ne kopajte vaših nog.

RAJSE ŽARITE PEDISIN.

Ne kopajte vaših nog. To je sitno delo in sploh to ni nobeno zdravstveno sredstvo. Ako se vam noge potijo, so utrujene, imajo slab dur, žulje, zagulke ali kurja očesa je sploh nepotrebno jih umivati ob večerih. Prvič je zelo neugodno, ker bišna gospodinja ne mara tega, ker se v stanovanju vse namoči in skoro je vas tudi sram pred drugimi to delati in vseeno ne dobite popolne koristi poleg vsega dela. Ta ka bolezen rabi zdravila in ne vode. Porabljenje PEDISINA je zelo pripravno, ni nobenih sitnosti. Denite nogam PEDISIN v jutro in ta bo deloval celi dan. Oni, ki rabijo PEDISIN se jim noge ne potijo, nimajo utrujenih, nesla bo duhtečih, žuljevih nog.

Velika škatulja zadostuje za več mesecev in stane le en dolar. Naročite si takoj na sledeči naslov:

CROWN PHARMACY, 2812 E. 79. ST T., Cleveland, Ohio.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois.

GLAVNI STAN: 2657—59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.
I. Podpredsednik: J. Bratkovič, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.
II. Podpredsednik: Jožef Kuhelj, 9469 Ewing ave., So. Chicago, Ill.
Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.
Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 21st St., Chicago, Ill.

NADZORNI ODSEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.
Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.
F. S. Taucher, 674 Ahsay Ave., Rockspring, „Wyo.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, 811—95th Ave., New Duluth, Minn.
Jože Radišek, 679 box, Smithon, Pa.
Rudolf Pleteršek, 436 box, Bridgeville, Pa.
Jakob Miklavčič, L. Box 3, Willock, Pa.
M. Petrovich, 1096 E. 67 St., Cleveland, O.

UREDNIK "PROSVETE":

Jože Zavertnik.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

VSE DENARNE ZADEVE IN STVARI, ki se tičejo gl. upravnega odbora in S. N. P. J. naj se pošiljajo na naslov:

JOHN VERDERBAR, 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

PRITOŽBE GLEDE GENERALNEGA POSLOVANJA se pošiljajo na naslov:

JOŽE AMBROŽIČ, Box 351, Cannonsburg, Pa.

ZADEVE PREPIRLJIVE VSEBINE, ki sta jih rešili prva in druga instanca, se pošiljajo na naslov:

ANTON HRAST, 811 — 95th Ave., New Duluth, Minn.

VSI DOPISI, razprave, članki, naznanila itd. za "Prosveto" se pošiljajo na naslov:

UREDNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

VSE UPRAVNIŠKE STVARI, naročnina, oglasi, se pošiljajo na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETE", 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

V korespodenci s tajništvom S. N. P. J., uredništvom in upravništvom "Prosvete" ne rabite imen uradnikov, marveč napišite naslov, ko je tu naveden ako želite, da bo vsaka stvar hitro rešena.

Seje glavnega upravnega odbora se vrše vsako prvo sredo in tretji četrtek v mesecu. Začetek ob eni uri popoldne.

KADITE TILLMAN CIGARE.
Unisko izdelane
Ibykus Cigare 10c
S. N. P. J. Cigare 10c
Tillman Cigar Co.
AURORA, MINN.

$1000 koristi za $1.

H. H. Von Schlick, sloviti iznajditelj "Bolgarskega krvnega čaja", ki dobiva dnevno zahvalna pisma od tisoče trpečih, je prejel tudi sledeče pismo:

Cenjeni gospod: Sprejmite moje iskreno zahvalo za vaš čaj, vsak se je pohvalil, kateremu sem ga dal. Priloženo je denar še za dva zavoja. Jaz bi vam poslal $1000 ako bi jih le imel za dobrote tega čaja, katere je storil meni in moji družini. Vaš zvesti, Imrich Rigo, 42 Volcott St., Binhampton, N. Y.

Prijatelj, ali bi ne dal en dolar za tisoč dolarjev vrednosti zase in svojo družino.. Stori to takoj!

Vzemite le pravega z napisom H. H. von Schlick. Za 7 mesecev zadostuje en sam zavitek za $1.00 poštnine prosto. Pošljite gotov denar, znamke ali Money Order ali pa si ga naročite na poštno povzetje. Narejen in jamčen le od Marvel Products. 8 Marvell Bldg. Pittsburgh, Pa.

Opomba: Ako želite zavarovati pošiljatev, pošljite nam 10c več.

POTREBUJEMO — 500 RUDARJEV —

za **Harwick rov**, pri **Cheswick, Pa.**, le 14 milj od mesta Pittsburgh. Lahko greste peš iz New Kensingtona. Poulična železnica vozi iz Pittsburgha. Veliko hiš je že sezidanih. Prostor za zabave zgrade kmalu. **Unijska majna. Nobenih delavskih zaprek. Dober delavec zasluži $7 do $8 na dan. Unijska plača.** Nov šaft (rov) delajo, v katerem dobi še drugih 500 rudarjev delo. **Pridite takoj, ali pa nam pišite.**

Equitable Coke Co., Cheswick, Pa.

POZOR ROJAKI!

Naznanjam rojakom, da sem odprl trgovino s mešanim blagom in se priporočam za obilen obisk. — Vsakemu bom hvaležno postregel po smerni ceni.

ANTON ZORNIK, HERMINIE, PA.

ROBERT W. LAYER
ARCHITECT
118 N. La Salle St., Chicago,
ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporoča Slovencem za izdelovanje stavbinskih načrtov.
Tel. Franklin 5501
TEL. NA DOMU AUSTIN 85008

Dr. Koler
SLOVENSKI ZDRAVNIK
538 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Dr. Koler je najstarejši slovenski zdravnik, specijalist v Pittsburgu, ki ima 26 letno prak. se v zdravljenju tajnih možnih bolezni.

Zastruplenje krvi zdravi z gljavovim čaj, ki ga je izumel dr. prof. Erlich. Če imate mozolje ali madeže po telesu, v grlu, nepodnanje lasu, bolečine v kostih, prišče in izlitaji vam ne kri. Ne čakajte, ker to bolezen se zaleze.

Vse bolezni, ki pohajajo po vodnem potoku zdravim po zapuščeni metodi. Kakor kitro opešate, da vam poneha moška sposobnost, ne čakajte, takoj pridite in jaz vam je bom zopet povrnil.

Bolezni ovir, ji vodi in mehurja ozdravim v kratkem času. Izdravljenje ali vračilo kile ozdravim v 10 urah in sicer brez operacije.

Bolezni mehurja, ki povzročije bolečine v hrbtu in krsta in vlažnih tudi pri vpraščanju vode, ozdravim z gotovostjo.

Revmatizem, trganje, bolečine, otekline, protina, ishiasa in drugo vsako bolezni, ki nastanejo vsled nečiste krvi ozdravim v kratkem času in ni potrebno ležati.

Uradne ure: V ponedeljkih, sredah in petkih od 9. zjutraj do 8. popoldne. V torkih, četrtkih in sobotah od 9. ure zjutraj do 5. ure zvečer. — Ob nedeljah pa do dveh popoldne.

S pošto ne delam. — Pridite osebno. —

Ne pomešite tmo in Slovake!

Zdravim samo moške osebe.

NORTH SIDE STATE BANK
ROCK SPRINGS, WYO.
IMA KAPITALA IN REZERVE $100,000.00

Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s **SLOVENCI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI**

Mi pošiljamo denar vašim prijateljem v staro domovino po najnižjih cenah.
Plačujemo 4 odstotne obresti na hranilne vloge.
MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.

ZORIN.

Spisal Josip Stritar.

(Nadaljevanje)

Lepo jutro, jasno in mirno se je rodilo iz viharne noči. Veselo so zopet žvrgoleli ptiči, lepo so dišale cvetice. Kar diha in raste pod božjim nebom, vse je bilo poživljeno in okrepčano. Kako moč ima vendar narava do človeka! Tudi jaz sem se čutil umirjenega in potolaženega. In ko se je zopet odprlo okence, ko me je zopet s sladkim nasmehom pozdravila moja soseda, tedaj pa je bilo vse pozabljeno.

Čez dan bila je Dela, kakor po navadi, vesela, živa in vsemu svetu prijazna, če mogoče, še bolj nego po navadi. Nikdi ni toliko govorila z mano. V kaki lepi, dobrodejni harmoniji druži to dekle čisto, naravno, rekel bi otročje srce z najvišjo izobraženostjo! Tu ni nič lažnjivega, posiljenega, nič izpačenega ,ponarejenega; tu je vse naravno, vse resnično. Česar se ona dotakne, vse dobi nek drug, višji pomen; najnavadnejša beseda pride poblažena iz njenih ust.

Vsako popoldne južinamo skupaj pod lipo, mati Venier, Julijeta, Dela in jaz, dan na dan mleko, sirovo maslo in domač kruh; tudi jaz ne dobim drugega. Dela trdi, da je to najnaravnejša in najzdravejša hrana tudi meni, in meni še posebno, pravi. Sploh je misel njena ta, da nima človek nikakoršne pravice, klati in jesti živali, katere imajo ravno tisto pravico živeti in veseliti se svojega življenja, kakor on. Grda sirovost in brezsrčnost je to, da si hrani človek s posiljeno, prezgodnjo nedolžnih živali svoje življenje. Ko bi se človek odvadil te sramotne hrane, potem bi se mu pač s časom ohladila in umirila razjarjena krikatera ga žene, da krvoželjnejši od krvavega tigra divja na svojega bližnjega. S takim govorjenjem me prepričuje, da ne smem mrmrati, da mleko in kruh sta najboljša južina in voda najzdravejša pijača. Kaj bi me ne prepričala! Saj kar pride iz njenih rok, kar se užije na njeni strani, to je slajše od ambrozije nebeške!

In vendar danes mi je bil pripravljen poseben poboljšek. Ko gremo k mizi, vidim, da je na mojem mestu, kjer je sicer stal kozarec z mlekom, nekaj s prtičem pokritega. Ko radoveden razkrijem skrivnost, leži per mano lep temno-višnjev grozd na zelenem perju. Ta je, pravi Dela, prvi grozd, ki je letos dozorel pod mojim oknom; prej sem ga vselej svojemu očetu prinesla, a zdaj naj ga ima moj prvi in edini prijatelj!

X.

Skoraj bi ti bil pozabil povedati Delino zgodovino. Ni čudo! Kaj pa je srečnemu človeku mari, kar je minolo! Izgubljeno se mi zdi vsako trenotje, katero me iz lepe, jasne sedanjosti odvaja v mračno preteklost ali v negotovo bodočnost. A da vsaj nekoliko zadostim tvoji radovednosti, hočem ti v kratkem posneti, kar mi je mati Vernier, ki so ji znane vse skrivnosti Deline družine, razložila z žensko zgovornostjo.

Gospod Armand Duval bil je francoski konsul v Trstu. Žena mu hudo zboli v otročji postelji. Morala se je torej, dasi s težkim srcem, ločiti od svoje prvorojenke. Ker je bilo dete samo slabo in bolehno, svetovali so zdravniki očetu, naj pošlje hčerko svojo, ako neče, da jo umori soparni mestni zrak, na kmete.

A bila je v hiši služabnica, do katere je imela gospa posebno zaupanje. Ta ji reče, da ima na kmetih sestro, ki je skoraj v istem času tudi hčerko porodila. To je nekoliko potolažilo skrbne roditelje. Dete je bilo izročeno hišni, ki ga je nesla k svoji sestri. Vesela je bila ubožna kmetica bogate podpore, ki ji je prišla tako nenadoma z gosposkim otrokom.

Vse je šlo dobro. Pogosto je prihajala hišna iz mesta, to se ve da ne prazna, gledat otroka, in vračala se je vedno k skrbni materi s tolažljivo novico, kako se okrepčava in veselo raste njena hčerka, da jo je lepo videti. Vse je bilo zadovoljno, samo da bi to dolgo trpelo!

A gospa je bila že vstala iz postelje; skoraj bode smela iti iz hiše, in prvi njen pot bode gotovo k otroku. Ko zagleda hčerko, kako je zdrava in krepka, gotovo jo vzame nemudoma s sabo, in jaz ostanem spet brez podpore sama s svojim bolehnim otrokom. Tako si je mislila nepoštena kmetica. Posvetuje se s svojo sestro, katera tudi ni bila poštenejša od nje, kaj storiti. Sklepali sta tako: Otrok je otroku podoben, posebno v prvi dobi. Gospa je samo enkrat videla svojo hčerko, še takrat se je komaj dobro zavedala. Nič lažjega nego prevarati ženo. Kaj storiti? Kmetica pošlje mestno dete skrivaj v hišo, katera usmiljeno sprejema zapuščene otroke; a nezvesta hišna nese gospe novice, da je umrlo dete njene sestre.

Res gospa ni prišla hudobni zvijači na sled. Vesela je bila, da je videla dete; saj je bila že skoraj obupala, da bi je videla še kedaj. Lahko sta jo pregovorili ženski, da pusti dete dalje na kmetih, ker ni bilo še popolnoma zdravo in krepko kolikokrat je želela. Vendar jima je hudobnost malo koristila. Dete ni živelo dolgo. Bridke solze je točila nesrečna gospa o njegovi smrti, saj je mislila, da je z njim izgubila svojega prvorojenega in edinega otroka. Minolo je več let. Kmetica hudo zboli. Ko čuti, da se ji bliža zadnja ura, začne jo peči vest; da bi jo vsaj nekoliko potolažila ter, kolikor more, poravnala svojo krivico, pokliče gospo k svoji smrtni postelji ter ji vse razodene. Žena je vendar še imela toliko vesti poleg svoje hudobnosti, da je bila dala otroku okrog vratu znamenje z imenom, ki ga je bil dobil pri krstu.

Od postelje hudodelnice biti gospa naravnost v imenovano hišo.

Pogledajo v knjigo. Res tisti dan, ki ga je kmetica imenovala, bil je primešen otrok ženskega spola in krščen za Adelo s takim znamenjem in čez nekaj časa izročen v odrejo kmetici. Ko zve gospa njeno ime in rojstveni kraj, napoti se neutegoma s svojim možem otroka iskat. Kako ga je našla, to ti je znano.

Skoraj potem zapusti g. Duval službo ter gre v svojo domovino, da bi tu živel samo ženi in otroku. Kar more storiti oče za svojega edinega otroka, to je storil v obilni meri on svoji hčeri. Zlasti je bila ona njegovo največje veselje in edina tolažba, ko je izgubil svojo zvesto ženo. Adela je rastla ter se razvijala očetu in vsakemu na veselje, kdor jo je videl. In videl sem jo tudi jaz, in mir in sreča sta prišla z njenim pogledom v srce moje.

4. avgusta.

Lepe sanje, kratke sanje! Posvetil je dan; pregnal jih je prvi žarek njegov! Ali niso mogle trpeti še malo, malo časa?

Tak je človek; po resnici, po luči hrepeni; a ko mu zasveti, bole ga oči. Ko je bila pa tako lepa, tako sladka zmotnjava, ali ne smem potočiti ene solze za njo? Ne, niti ne ene! O, ne bodi mi hud, dragi, edini prijatelj moj! Glej, med uživanjem nam rasto želje. Zdaj je vsega konec! Zadušil sem silovna edini zdihljaj, s katerim se mi je hotelo zlajšati nesrečno srce.

Dela je nevesta, zaročena, kaj vem? Mati Vernier mi je vse povedala, kar ve, ali morebiti še več. Ženin je, če se nemotim, pri francoskem poslanstvu v Londonu, imenitnega stanu, bogat, mlad, ljubeznjiv, lep. Videl sem ga, ko so se vsi trije izprehajali složno po grajskem vrtu. Srečna bode z njim. Kaj bi ne bila? Imela bode, kar si more želeti žensko srce. Če bode srečna, bodi! Jaz ji sreče nočem kaliti. Prijatelj v daljavi! čuj v duhu prisego mojo: Jaz ji sreče nočem kaliti! Žale besede ne bode slišala iz mojih ust. Nesrečen sem prišel, nesrečen pojdem od tod. Še danes pustim ta kraj, kjer mi vsaka najnedolžnejša stvar budi spomin, ki ga zdaj ne morem še prenašati.

V teh besedah je nekoliko grenkosti, kaj bi tajil? Nego ali je pa to tudi pray? Ali ji morem kaj očitati? Kedaj mi je kaj obetala? Ali bi ne bilo nespametno, smešno, misliti, da bode čakala mene, kakor se pripoveduje v otročjih basnih, da pridem ter jo vzamem in odvedem vsem nevarnostim vprek na svoj dom? — In še to. Njen ženin je edini sin starega prijatelja njenega očeta. V njegovi družbi je takorekoč zrastla. Očeta sta imela oba eno željo, da bi se združila za življenje njuna otroka. Dala sta si besedo, kakor se rado zgodi v takih okolščinah, da nobeden njiju ne poišče druge zveze svojemu otroku. Zakaj vsega tega nisem zvedel nič do zdaj? Zakaj mi ni nič povedala stara žena, ki je sicer tako zgovorna? Zakaj je molčala ona? Kaj mi je misliti? Naj bode, kakorkoli, moj sklep je gotov!

Ravno mi je prinesla Julijeta to-le pismece:

Nemogoče mi je bilo danes priti, kakor sem hrepenela po tebi. Imenitne stvari se vrše. Bog mi daj moči! Vse bode morebiti še dobro. Ne zapusti me! Lahko noč, sladki prijatelj! Jutri te moram videti. Lahko noč!

Dela.

O Bog, kaj bode iz tega?

5. avgusta.

Zakaj nisem precej včeraj izvršil svojega namena! Dela je vse povedala očetu. Popoldne dobim pismo od njega; pismo od Delinega očeta! Kako so se mi tresle roke, ko sem ga odpiral!

G. Duval Zorinu.

Gospod! Življenje, polno naključij in nepričakovanih prememb, prisili časi človeka, da mora na stran pustivši vse navadne ozire, storiti brez pomisleka, česar ne bi storil, ako bi se koliškaj časa pomišljal. Tako moram zdaj jaz, mož sivih las, ki sem mnogo izkusil v svojem življenju, obrniti se s prošnjo k mlademu možu, kateremu komaj vem ime. Ako bi vam bilo moje zaupanje, prošnja moja v zasmeh! — Ne! Bog ne pripusti, da mojo staro, sivo glavo zadene tolika sramota. A kaj govorim, Moja hči bi se ne bila, tega sem, prepričan, nikdar zmenila s človekom, ki je nevreden mojega zaupanja, mojega spoštovanja.

V vaših rokah, mladi mož! — težko mi je, a moram na ravnost govoriti — je sreča mojega edinega otroka, mojega veselja, moje tolažbe v starih letih. V vaših rokah je mir dveh do zdaj srečnih družin. Ali ga hočete kaliti, nas vse nesrečne storiti? Lahko vam je. Sreča vam je dala nenadoma v roke veliko moč, nevarno oblast. Nenadoma, govorim, ker verjamem, da ste samo po naključju našli mojo hčer. Ali hočete porabiti to oblast v pogubo ljudem, ki vam niso nikoli nič žalega storili? Če hočete, nikdo vam ne more braniti! Ali pomislite, da ni na svetu lepšega blagemu možu, nego prostovoljno, blagodušno odpovedati se pravici svoji, ko vidi, da je bližnjemu na kvar.

Moja hči je obljubljena možu, kateri vem da jo osreči. Ne silite me, da prvič v svojem življenju prelomim svojo besedo. Pojdite, zapustite ta kraj, kolikor najhitreje morete; ne govorite prej z mojim otrokom, in spremljal vas bode po vseh potih življenja vašega blagoslov srečnega očeta.

Zorin gospodu Duval.

Gospod! Niste se motili. Pojdem. Kaj vam žrtvujem s to samo besedo, ne bodem vam pripovedoval, saj poznate Delo. Svoj mir, svojo srečo, svoje življenje, vse, vse z eno samo besedo; pojdem! Kaj bi pač mogel na sveti odreči Delinemu očetu, ako bi me tudi ne prosil tako? Imejte jo, bodite srečni vi in srečna naj bode Dela! Ena sama kaplja mi je kanila na pisanja ter zalila ravno vaše hčere sladko ime. Ni me je sram! Ako vam poneje kedaj, ko mene več ne bode, pride ta list pred oči, o imejte v časti mesto, ki ga je rosila solza moja. Ne! tudi tega vas ne prosim. Pozabite me vsi, vsi! Sreče vam naj ne kali moj spomin, spomin tujca, brez imena, brez domovine, moža, ki je podaril tujemu možu vse, vse, na eno samo prošnjo, z eno samo zadnjo besedo: pojdem!

(Dalje prihodnjič).

Spisal: **Fran S. Tauchar.**

Trije ženini.

Šalo-igra v dveh dejanjih.

(Nadaljevanje)

Četrti prizor.

(Matilda, Jera.)

Matilda (prišedši): Končno sem vendarle doma. Človek ima pa že toliko opravka, če gre v mesto, da skoro ne more domov ob pravem času! (Hoče oditi v hišo, ko zagleda Jero).

Jera (pride po vrtu): Hello Matilda! Koliko časa Te nisem videla! Ali je kaj novega v mestu?

Matilda: Nič posebnega nisem zvedela.

Jera (skrivnostno): Veš, tukaj doma sem danes videla nekaj skrivnostnega. ((Sedeta).

Matilda (začudeno): Kaj pa takega?

Jera: Tukajle na vrtu so kvartali in pili žganje.

Matilda: Kaj praviš? Kvartali in žganje pili!

Jera (pogleda oprezno krog sebe): Ja; Tvoj brat je bil tudi zraven, pa Debeluhov Janez, ti sti, za katerega Ti vedno praviš, da bo vzel vašo Mileno; no, pa še dva druga navadna. Tisti hradač in pa Suhlinov sta bila tudi zraven, veš, tista dva, ki se tudi ženita pri Mileni.

Povem Ti, Matilda slabi so vsi, od prvega do zadnjega. — Slišala sem, da za Debeluhovega najbolj držite; ali je res?

Matilda: On je tudi najboljši! Ima denar in ugleden je. — Praviš da so igrali; — morda, toda le za kratek čas. Veš, Jera, to je moška navada; nekoliko zabave jim pa me ženske tudi moramo privoščiti.

eraJ: Pa mi še nisi povedala, če je res, da se vsi trije ženijo pri Mileni? O tem govori že vse mesto.

Matilda: Da, to je res. Toda z bratom sva sklenila, da Milena vzame Debeluha in nobenega drugega ne.

Jera: Ali veš, da vaša Milena prav rada gleda za mlajšimi fanti? Meni je precej znanega, pa ne maram praviti.

Matilda: Tudi jaz sem že nekaj slišala; take muhe ji bomo izbili iz glave.

Jera: Najpametnejše naredi, če ne vzame nobenega. — Poglej n. pr. mene; — nobenega nisem marala, pa sem še danes prosta! . . .

Matilda: Jaz ravno tako . . . Še na misel mi ni nikdar prišlo, da bi se možila! Ampak naša Milena je pa vsa drugačna, zato jo bomo omožili z Debeluhom, ki je pameten mož in denarja ima.

Jera: Naredite kakor hočete, rečem le to, da bi jaz nikdar ne bila zadovoljna z možem, ki bi mi ga drugi silili! (Vstane.) Iti bom morala. Pa obišči me v kratkem!

Matilda (vstane): Saj se Ti ne mudi. Stopi malo v hišo, boš videla, kako smo vse prenaredili v kuhinji.

Jera: Naj bo, ampak dolgo se ne smem muditi. (Odideta).

Peti prizor.

(George in Milena).

(Milena in George se pogovarjata, ko vstopita).

George: Ali sva že na vašem vrtu! Kako hitro poteče vselej čas, kadarkoli sem v Tvojem spremstvu. (Gre po odru in ogleduje). Kako romantičnolepo je na vašem vrtu! Vsakikrat, ko pridem, se mi zdi lepše . . .

Milen: Da, — lepo je; ampak zame, George, ni posebno prijetno. Good Bye. (Hoče iti v hišo).

George (vstopi proti nji): Čakaj malo, Milena! Kaj tako bežiš od mene? — Sedlva tu na klop in pogovoriva se kaj; tako redkokedaj imava priliko.

Milena (obotavljaje): Teta me gotovo že pričakuje, in papa je tudi jezen, če me ni ob pravem času domov.

George (jo prime za roko): Jaz Te imam rad, Milena. — Sama sva, zakaj bi ne ostala pri meni vsaj kratek čas . . .? (Sedeta.) Kaj si že prej rekla? O ja, že vem! da tukaj ni zate posebno prijetno . . . Zakaj ne, Milena?

Milena (sramežljivo): Kaj se mi ne dopade . . . Saj še sama ne vem . . . (Pugumno). George, prosim Te, ne vprašuj me o tem, saj ni nič . . .

George: Nekaj mora biti, ker si tako otožna, (premišljuje). Ali je res, da se Debeluh ženi pri Tebi?

Milena (vstane): Ne vem. Vprašaj očeta in teto, ona dva vesta več o tem. (Gre po vrtu). Oh, George, kako neprijetne slutnje me obhajajo!

George (stopi k njej): Milena, Milenica! Jaz — — — jaz — — — bi — — —khm. (Valja klobuk v rokah sramežljivo). Jaz bi — — — khm, khm — — — jaz sem — — — khm — — — (Ko vidi da ne bo nič, se poslovi.) Pa good bye, Milena, (ji poda roko). Zdrava bodi! In — — — (Viharno odide).

Milena (gleda začudeno za njim: Kaj mu je, da se tako prismojeno vede? (Sede, zamišljeno). Oh, George! . . . Ti si moj najboljši prijatelj . . . Zdi se mi, da ga ljubim. —

Šesti prizor.

(Milena, Debeluh, Matilda).

Debeluh (pride žvižgaje po vrtu, gleda okrog in zagleda Mileno): Dober dan, gospodična Milena! Kaj si tako zamišljena?

Milena: Hello gospod Debeluh. — Zamišljena se Vam zdim! Morda, — Saj nimam nobenega, da bi me zabaval.

Debeluh: Prosim gospodična, vikati me pe ni treba; saj sva takorekoč domača. (Malo pokašlja in se ji približa). Nobenega nimaš, da bi Te zabaval, — praviš, — to je seveda dolgočasno. Meni se godi ravno tako; nikogar nimam, da bi mu svoje gorje in zlo potožil. Moje srce je prav tako zapuščeno kot Tvoje.

Milena: Simpatiziram s Teboj, ker ve[...] se pravi težko živeti. Da bi pa midva eden[...] gega zabavala, je pa nemogoče.

Debeluh: Kako je to nemogoče? . . .

Milena (smeje): Tvoje srce je polno [...] jaz sem pa nerazpoložena; kako zamoreva [...] kem razmerju eden drugega zabavati?!

Debeluh: Ne, ne, Milena; to je vse dr[...] Jaz bi bil vesel in nadvse srečnega bi se [...] til, ko bi mi Ti razkrila svoje težave . . .

Milena: Moja neprijetnost bi Te torej [...] la! (vstane). Hvala za take norčije, (misli iti).

Debeluh (jo prime za roko): Milena, [...] Milena, — ne razumevaj me napačno! (Se[...] Jaz sem se namenil govoriti danes s Teb[...] krito besedo in upam, da boš dobro razum[...] vsprejela moje pogoje. — Jaz samotarim [...] samotariš; — zakaj bi ne opustila tega samo[...] življenja in vstopila v zakon, ter vživala [...] sko srečo?! — Vidiš, jaz imam zadosti de[...] nič Ti ne bo manjkalo, ako postaneš moja —

Milena (globoko vzdihne): Ne more[...] Oh, nikar me ne sili! — Jaz — — —

Debeluh (se pomakne bližje): Nikar [...] protivi, draga moja. Želja Tvojega očeta in [...] je tete je, da se z menoj poročiš.

Milena (se obrača od njega): Vem . . . da . . .

Debeluh: Ah, Milena, — ne vdajaj se p[...] iluzijam . . . Vem, da gleda George za Teb[...] Kaj hočeš s takim klerkom? — On nima [...] za realno življenje. — Nekaj časa bi hodil [...] boj, pa bi Te — pustil . . .! Jaz sem dru[...] vek. Popolnoma se zavedam dolžnosti, ki [...] vezala napram Tebi in to dolžnost bom tu[...] vrševal z vso ljubeznijo zakonskega moža. [...] človek navadno misli, da je ljubezen vse, [...] tako; — denar in ljubezen je predpogoj [...] ga življenja! To oboje imam in Ti radostno [...] rim . . .

Matilda (pride medtem govorom iz h[...] Dober dan gospod Debeluh! Vendar enkrat! [...] opazuje). Kaj pa vama je, da sta tako util[...] (Požuga s prstom). E, zdi s emi, da sem v[...] nekem dogovoru zmotila . . .

Debeluh: Uganila si, Matilda. Ravno [...] šal sem Mileno, če me vzame za moža, pa s[...] šla. Kajne, da je Tebi prav da napravimo [...] bo?

Matilda: Seveda! Kajne, Milena, da [...] dovoljna? Oče bo tudi vesel.

Milena (vstane): Oh! teta, saj se še ne [...] di . . . mlada sem in — — —

Matilda (ji seže v besedo): Mlada da[...] jutri ne več, to si zapomni! Tudi jaz sem bila [...] ječasno mlada, ali danes pa — (beseda ji za[...] malo pomisli). Pojdimo v hišo, da se kaj ve[...] menimo. (Odite).

Milena (vzdihne): Pa pojdimo, (gre za [...] tildo.

Debeluh (laskavo pogleda krog sebe, [...] joč za Mileno se zadovoljno smeje, na stran) [...] krempeljček to! (si mane roke). Dandanes [...] ima človek denar, se lahko ženi, če prav n[...] sebno zal, ha, ha, ha! (gre v hišo).

Sedmi prizor.

(Hrust, Bradač, Suhlin, Policaj in Jera)

Hrust (pride po vrtu): Kadarkoli jih [...] mo, pa pridejo vsi vragi skupaj! V kovačni[...] hko čakam ves dan, pa ne bo hudiča, ki mi [...] nese kako delo; kakorhitro pa primem kva[...] roke, bi pa še kmalu moja ranjka vstala in [...] šla pogledati. Nevem ali ima igra res neko [...] sebno magnetično privlačnost, drugače bi [...] ne odprl cel pekel, kadar prekladamo ta ned[...] papir! — (Se nekoliko pomiri.) Smeha je p[...] vsem tem tudi dosti, ha, ha, — Salamensko [...] jo pobrali na vse strani! Ha — ha — ha — ho [...] ho! —

Bradač (vstopi): Hello Hrust! Kot se [...] si jako dobre volje.

Hrust: Dobre volje?! Ravno jeziti sem se [...] hal. Komaj da smo sedli, pa jo je bilo treba [...] ti. Povej, kako daleč si tekel.

Bradač: Jaz tekel? Saj sem le hitro šel.

Hrust: Šel si pa precej hitro, ha, ha, ha!

Bradač: Veš Ti, šalo na stran: danes bi [...] rad nekaj drugega govoril s Teboj . . . Kaj k[...] Ti meni dal — — — (zagleda Suhlina).

Suhlin (pristopi): Hello! Ali se že zopet [...] rate skupaj?

Hrust: Ne bo nič! Za danes nam je od[...] kalo, (sede k mizi).

Bradač: Oprostita, — imam neki opravek [...] moram iti, (grdo pogleda Suhlina, proti Hru[...] Se vidiva pozneje . . . Ne pozabi . . . (Odide [...] posluša izza drevesa).

Suhlin (gre semintja): Lepo vreme je da[...] kaj?

Hrust: Naj bo vreme tako ali tako, vse [...] paj me jezi. Da bi se že vsaj kakemu mo[...] voz pokvaril, da bi imel kaj dela.

Suhlin: E, kaj vedno to delo! Pogovori[...] raje kaj veselega. Veš kaj sem že dolgo nam[...] val? — Nameraval sem Te vprašati, če bi mi [...] Mileno za ženo. Čas se mi je oženiti. —

Hrust (vstane, ga pogleda od vrha do t[...] Ha, ha, ha! Kaj Ti vse ne pride na misel! Teb[...] bi jo dal? Ha, ha, ha! (Resneje). Da ne bodre[...] tem časa izgubljala Ti kar naravnost povem, [...] si to enkrat za vselej izbij iz glave. Kvartala [...] deva še skupaj, kvartala; da bi pa Ti postal [...] zet, je pa toliko podobno, kot plezati na lune[...]

Suhlin (zamišljivo): E, — le nikar tako [...] mozavestno. Še vzamem jo ne, če prav mi je [...] nujaš. Jaz sem se le nekoliko pošalil, ha, ha, [...] (Odide in posluša za drevesom).

Hrust (sam): Kaj pride na misel vse [...] remu. — Ne rečem, ko bi imel kaj pod palcem [...] tako pa ne bo nič!

Bradač (prišedši): Sem že nazaj. — Kaj [...] zopet ježiš? Nekaj sem razumel. — Pa ne da [...] se Suhlin ženil z Mileno?

Hrust: Me je vprašal nekaj takega je[...] vem, ali je res malo prismojen ali kaj.

(Dalje prihodnjič.)